

Heilige Huisjes

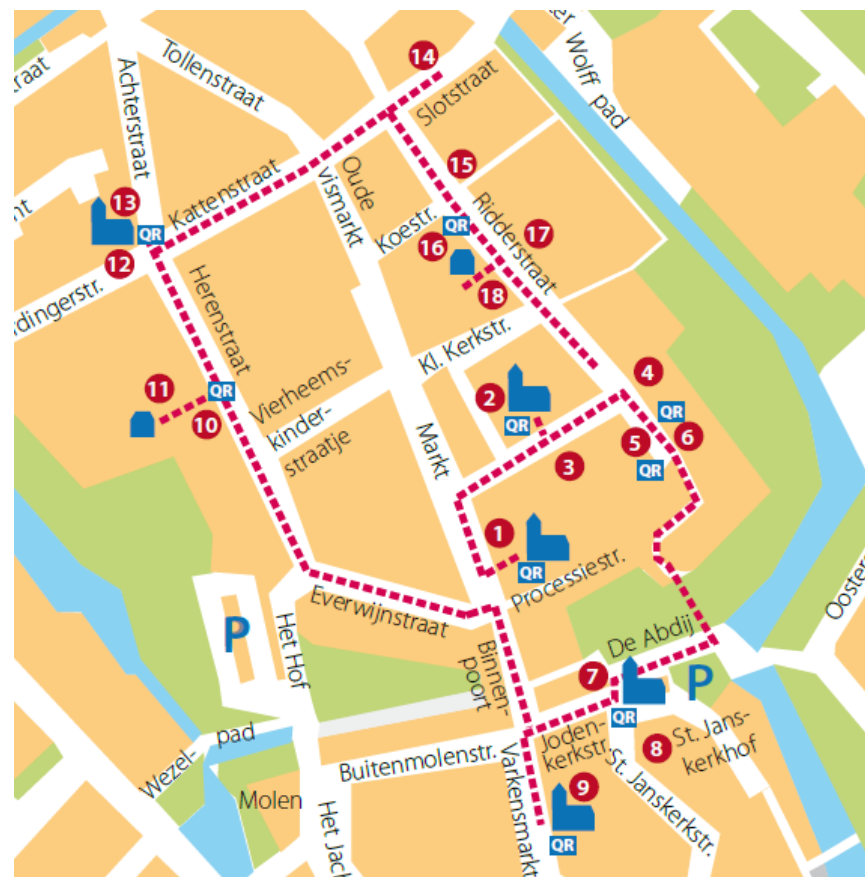
een tijdpad
door de oude stad

Heilige Huisjes
een tijdpad door de oude stad

De Wandeling

QR-codes op de route

Meer informatie via de app (QR-code)

Met de QR-codes die overal op de route zijn aangebracht kunt u meer informatie krijgen. De QR-codes staan aangegeven op de bovenstaande kaart. U vindt ze op de route bij: (1) de ingang van de H-Barbarakerk, (2) Grote of Barbarakerk, enz.

Heeft u de Wandeling digitaal dan kunt u voor meer informatie tikken op “klik [hier](#)”

Start - als u uit de RK H-Barbarakerk komt, naar rechts - daarna rechtsaf

RK. Sint-Barbarakerk (1) - Grote of Barbarakerk (2)

1. De RK H-Barbarakerk

De RK H-Barbarakerk is gebouwd als vervanging van het Waterstaatskerkje in de Papenhoek. Op 4 december 1886, de naamdag van de Heilige Barbara, is de kerk ingewijd. De kerk is ontworpen door Van Genk en gebouwd in de neogotische stijl. Naast baksteen is er gebruikgemaakt van natuursteen. De kerk is gemeentelijk monument. In 1991 is de kerk gerestaureerd.

Bezienswaardigheden zijn onder andere: de geschiedenis van de Katholieke kerk in Culemborg, het orgel (1861), het Taberbakel (1825), het schilderij 'De Genadestoel' (1628), gebrandschilderde ramen met de werken van barmhartigheid.

Klik [hier](#)

2. Grote of Barbarakerk

In 1280 bouwde Hubert van Beusichem, heer van Culemborg op de plaats van de huidige Barbarakerk een kapel die hoorde bij de kerk van Beusichem. In 1310 werd de kapel afgescheiden van Beusichem en een zelfstandige parochie- kerk. De kerk werd in 1410 vergroot. In 1421 werd het Barbara- kapittel gesticht. In de regeerperiode van Vrouwe Elisabeth werden de zijbeuken verbreed en het Noordertransept en

Sacristie (Librije) toegevoegd tot het gebouw zoals we dat nu kennen. In 1578 wordt de Barbarakerk protestants. De Reformatie is dan een voldongen feit.

Bezienswaardigheden zijn onder andere: een expositie over de Barbarakerk en de Reformatie, het graf van Catharina van Dussen, het Verhofstadtorgel, het koororgel, restanten van de beeldenstorm, fotocollage van kerkschatten uit de middeleeuwen.

Klik [hier](#)

Uit de Grote Barbarakerk links - bij de Ridderstraat rechtsaf - onder de poort door - om het Stads kantoor - over de brug rechtsaf naar de 'Synagoge'

Dekenije (3) - RK pastorie (4) - Poort seminarie (5) - Kapel en Papenhoek (6) - Synagoge/Nederlands Gereformeerde kerk (7)

3. Dekenije

Bij het verlaten van de Barbarakerk ziet u aan de overkant de Dekenije. Hier woonde tot aan de Reformatie in 1578 de deken van het kapittel.

4. RK pastorie

In het verlengde van de Grote Kerkstraat ligt de RK pastorie. De benedenruimte is nog in gebruik, de etages zijn verbouwd tot appartementen.

5. Poort seminarie

Rechts staat de toegangspoort naar het voormalige Aartsbisschoppelijk kleinseminarie (gebouwd in 1853). Op de poort ziet u het wapen van bisschop Zweissen. Hij was de eerste bisschop nadat in 1853 de bisschoppelijke hiërarchie in Nederland was hersteld (na eeuwen van protestantse overheersing).

6. Kapel en Papenhoek

Links van de poort staat de kapel van het seminarie. Het is in 2013 na tientallen jaren leegstand verbouwd tot appartementencomplex. Op de plaats van het stadskantoor stond het seminariegebouw. Het al verlaten seminariegebouw waarin inmiddels de Hogeschool Utrecht gevestigd was, brandde in 1976

vrijwel geheel af. In 1999 verrees op de fundamenten van de Hogeschool het huidige stadskantoor. Het terrein werd na de Reformatie de Papenhoek genoemd. Hier stond een schuilkerk met pastorie en kloppenschooltje.

Klik [hier](#)

7. Voormalige Synagoge (nu Nederlands Gereformeerde kerk)

De voormalige synagoge is in 1867 gebouwd. Vanaf 1790 stond er ook al een synagoge. Het gebouw is zoals gebruikelijk gericht op Jeruzalem. Langs de boog op de ingang staat de Hebreeuwse tekst: (Jesaja 56:7): 'Want mijn huis zal een gebedshuis genoemd worden voor alle volken'. Tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft de

Duitse bezetter de synagoge als stal gebruikt. Op 1 juni 1950 werd de voormalige synagoge ingewijd tot de Nederlands Gereformeerde kerk. Het gebouw is in 1983 geheel gerestaureerd. Voor het hek van de synagoge bevindt zich een herinneringstegel aan de in de Tweede Wereldoorlog omgekomen Joden.

Klik [hier](#)

Via het St. Janskerkhof en de Jodenkerkstraat linksaf naar de Varkensmarkt

St-Janskerkhof (Pleintje/(8) - Oud-katholieke kerk van H.H. Barbara en Anthonius (9)

8. Sint-Janskerkhof

Het Sint-Janskerkhof (Pleintje) hoorde oorspronkelijk bij het dorp Lanxmeer. Hier stond in 1140 al een kerkje. Toen dat te klein werd, bouwde men in 1340 een nieuwe kerk, de Sint-Janskerk. Na de Reformatie werd de kerk aan de protestanten gegeven. Zij hadden echter genoeg aan de Barbarakerk. Zo kwam de kerk leeg te staan en werd zelfs als paardenstal gebruikt. Ze werd in de 19e eeuw afgebroken. Het kerkhof bleef wel in gebruik. Pas in 1868 werd de nieuwe begraafplaats aan de Achterweg aangelegd.

9. De Oud-katholieke kerk

De huidige Oud-katholieke kerk werd in 1834 gebouwd en was na de Reformatie de eerste katholieke kerk die met toestemming van koning Willem I weer mocht worden gebouwd. In 1723 werd de kerk afgescheiden van Rome

Klik [hier](#)

en werd oud-katholiek. Naast de kerk staat de pastorie. Hierachter bevond zich de schuilkerk voor de parochianen van de Nieuwstad. Waar nu de tuin is (achter de pastorie) stond vroeger de schuilkerk. De tuinmuur is de oorspronkelijke zijgevel van de kerk. Bij het ronde venster was de toegangspoort.

Bezienswaardigheden zijn onder andere: informatie over het ontstaan van de Oud Katholieke Kerk, kerkschatten vanaf de middeleeuwen, de preekstoel en communiebank (17e eeuw), een monumentaal orgel.

Terug - onder de Binnenpoort door - naar links - bij de Herenstraat naar rechts - halverwege naar links

Refugie (10) - Elisabethweeshuis (11)

10. Refugie

In het grote witte gebouw naast de poort van het Weeshuis was in de 16e eeuw een refugie gevestigd van de Norbertijnen van de Abdij Van Mariënwaerd.

11. Het Elisabethweeshuis

Het Elisabethweeshuis is in 1560 gebouwd uit de nalatenschap van Vrouwe Elisabeth. Via de jongensvleugel (bibliotheek) is de oorspronkelijke kapel bereikbaar. In het museum hangt het prachtige drieluik van de Culemborgse schilder Jan Deijs. Het is een kopie van het

Klik [hier](#)

drieluik dat in de Barbarakerk hing en bij de Beeldenstorm in 1566 werd verwoest. Ook zijn in het museum de kerkschatten te vinden uit de drie Barbarakerken. **Bezienswaardigheden zijn onder andere: een expositie over het ontstaan van het Weeshuis, een permanente tentoonstelling van de kerkschatten van de Lutherse-kerk, de RK Sint Barbarakerk en Grote of Barbarakerk, het Drieluik van Jan Deijs, de Memorietafel met Elisabeth van Culemborg.**

Uit het Weeshuis linksaf de Herenstraat vervolgen
Lutherse kerk (12) - Pietersgasthuis (13)

12. Lutherse kerk

De Evangelisch-lutherse gemeente kerkte oorspronkelijk in het kasteel. In het rampjaar 1672 werd het kasteel door de Fransen uitgewoond. Graaf Georg Frederik van Waldeck Pymont liet de leegstaande kapel van het Pietersgasthuis inrichten als lutherse kerk voor hem en zijn hofhouding. In 1839 is de oude kerk vervangen door het huidige gebouw.

Klik [hier](#)

Bezienswaardigheden zijn onder andere: informatie over het Lutheranisme en het ontstaan van de Lutherse kerk in Culemborg, foto's van het avondmaalzilver (17e eeuw), de zwaan (als windwijzer op de toren) en Lutherrozen bij de ingang, als herkenningstekens dat het een lutherse kerk is.

13. Pietersgasthuis

Naast de Lutherse kerk staat nog een deel van het Pietersgasthuis uit 1422.

Klik [hier](#)

Van het Pietersgasthuis oversteken en via de Kattenstraat naar de Slotstraat - rechtsaf de Ridderstraat in - op driekwart kunt u het binnenterrein van de Marokkaanse moskee bereiken via een smalle steeg Slotstraat 12 (14) - Ridderstraat 8 (15) - voormalige christelijke gereformeerde kerk (16) - Mariakroon (17) - Marokkaanse moskee (Taqwa) (18)

14. Slotstraat 12 was jarenlang het kerkelijk centrum (Het Kompas) van de Hervormde gemeente. Het oudste gedeelte van het pand (links) maakte deel uit van het Drostenhuis.

15. Ridderstraat 8 was de voormalige pastorie van de daarachter in 1896 gebouwde gereformeerde kerk. In 1973 werd de Open Hof aan de Beethovenlaan in gebruik genomen.

16. Voormalige christelijke gereformeerde kerk

Op de hoek van de Ridderstraat en de Koestraat staat de voormalige christelijke gereformeerde kerk. Het jaartal 1834 verwijst naar de afscheiding van de Nederlands Hervormde kerk. Het kerkgebouw is van 1868. Het huisje ernaast is de voormalige kosterwoning.

17. Voormalige pensioonaat Mariakroon

Links staat het voormalige pensioonaat Mariakroon van de vrouwencongregatie J.M.J. (Jezus, Maria en Jozef). Het is verbouwd tot jongerenappartementen.

18. Moskee van de Marokkaanse gemeenschap

Tegenover Mariakroon staat de moskee van de Marokkaanse gemeenschap (Taqwa). Tot 1982 was dit gebouw in gebruik als meisjesschool St. Jozef, die ook door de zusters J.M.J. werd geleid. Op dit moment zijn de plannen voor een nieuwe moskee op de voormalige locatie van het zwembad aan de Rijksstraatweg in een vergevorderd stadium.

Uit de steeg naar rechts - einde wandeling.

De wandeling

Wij nodigen u uit om kennis te nemen van de rijke geschiedenis van de stad en haar religieuze verleden.

We streven ernaar om de kerken elke tweede zaterdag van de maand, voor bezoek open te stellen in de periode juni, juli, augustus en september (tot en met “Open-Monumentendag”)

Deze Wandeling wordt u aangeboden door de Raad van Kerken in Culemborg
(www.raadvankerkenculemborg)